

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe an an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe an an 14 fr. pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 . . v. a.

Correspondentele să se adreseze Redacția

„BISERICA și ȘCOLA.“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Înrîurirea școlii confesionale.

Cronicele școlare din trecut, și experiența de toate zilele, ne indică în colorile cele mai vii înrîurirea școlii noastre confesionale. A avea școală confesională, înseamnă, a te întări în credința bisericii strămoșilor tăi.

Numai prin școala confesională ocrotită de sfânta noastră biserică strămoșească națională română ne-am conservat cele mai scumpe mărgăritare sufletești ce le poate avea un popor: limba, legea, datinile, moravurile bune și virtuose, sentimentul religios-moral, baza fericirii vremelnice și vecinice.

Românuul de când există, a ținut cu mult fanatism la aceste prețioase mărgăritare, ear' aceste talismane 'și-le-a conservat prin școala confesională. Școala confesională le-a deșteptat și promovat, ear' sfânta biserică le-a întărit prin sfințenia sfințelilor învătățuri evangelice.

Adversarii a avut în toate timpurile școala confesională; dar' nici adversarii, nici pornirile cele mai amenințătoare ale vijeliilor nu au putut-o subjugă, până când mama ei biserică era una, și a apărat o cu demnitatea cuvenită.

Numai în est-mod, sub intensitatea raportului de iubire și bună înțelegere sinceră, și a conștiinței de datorință reciprocă dintre biserică și școală, s'a putut pune basă solidă, unei sucrescențe sănătoase și trainice, care compune biserică și neamul de sute de ani.

În școala confesională, în această fortificațiune cimentată de dragostea mamei sale, a sfintei biserici, se cultivau cele mai frumoase calități sufletești ale poporului nostru, ear' idealul culminează în întărirea fragedelor mlădițe în iubire și dragoste creștinească; în lumină, adevăr și dreptate evangelică.

E adevărat, că sistemele de educațiune nu erau aceste moderne, nici corpul didactic nu corăspundea timpului progresist pedagogic de azi, dar' în raport cu aceasta, pare-se, poporul era mai religios, mai moral, mai evlavios și mai bogat în fapte virtuose creștinești.

Aceste împrejurări se esplică din faptul, că școala confesională se bucură de o autoritate și sprigin, deși se pretindeau cunoștințe mai mult ce se reduceau la întărirea credincioșilor în simțeminte religioase-morale, — ridicându-le în est-mod cultura inimii la nivelul ce-'l dorea însași sfânta noastră biserică.

Astăzi, pare-că curentul distrugător se apropie și de aceste foculare ce avem, de școlile noastre confesionale.

Evoluțiunile nefaste prin cari a trecut și va trece istoria școlii noastre confesionale, pun în grijă și pe cei mai puțin prevăzători bărbați, ce țin cu ardore la soartea școlii confesionale.

Multe și desastroasele disconsonanțe și scisiuni confesionale, ce se ivesc în sinul uneia și aceleiași biserici, din cari emanează slăbirea și periclitarea caracterului școlii noastre confesionale greutăți, impuse prin legi obligatoare și dreptul de ingerință al organelor esterne, desigur au de scop deslipirea de biserică noastră mamă, și prin urmare, slăbirea credincioșilor în credința lor strămoșească — fără de care nu este fericire nici mântuire.

Cu toate astea, de școala noastră confesională, sub datorința noastră morală suntem răspunzători, pentru scrutarea și ameliorarea mijloacelor de rezistență, contra curentelor ce par a lua dimensiuni din ce în ce mai mari. Biserică cu școala mână în mână, respective preotul cu învățătorul, susținătorii sub conducerea superiorităților noastre școlare, să lucreze într'acolo, ca la toate ocașiunile să deștepte și cultive sentimentele de datorință și sentimentul de jertfă, să deștepte și promoveze conștiința că numai sub scutul bisericii se vor crea generațiuni tot atât de sănătoase ca vechii nostri strămoși, spre fala și mândria bisericii și a neamului nostru românesc.

A. B.

Despre sfânta Liturgie și recerințele ei.

Fără îndoială nimic pe lume nu este mai puternic decât rugăciunea. Ea curăță sufletele noastre de neștiință, ne luminează mintea cu darul cel D-zeesc, voia ni-o umple de dragoste cerească și ne pune în legătură cu D-zeu. „Un împărat în haină de porfiră nu este mai slăvit decât rugătorul, pe care îl împodobeste vorbirea sa cu D-zeu“ zice părintele Ioan Chrisostom. Purcuzând de aici sfinții părinți au întocmit felurite rugăciuni pentru folosul și mângăierea sufletescă a creștinilor, îndatorind totodată pe fiecare creștin a dedica în toată ziua câte un timp oarecare pentru serviciul aceloră.

Pe lângă aceste rugăciuni private, cum le-am numi, sfinții părinți au așezat și anumite rugăciuni sau servicii bisericești publice tot în scopul mângăerii sufletescă a credincioșilor. Altcum originea serviciilor D-zești se reduce la legea veche. Înșuși D-zeu a arătat lui Moisi toate formele serviciului legii vechi. La acest serviciu partea principală eră jertfa sau sacrificiul animalelor, a căror sânge provisorice eră destinat de D-zeu a curăți păcatele poporului până va veni timpul jertferei melului D-zeesc. Serviciul sau jertfa legii vechi eră dar' numai umbră, eră preînchipuirea serviciului divin, ce avea a se institui de divinul răscumpărător.

Cu venirea Mântuitorului serviciul divin al legii vechi își perde însemnătatea sa. În locul umbrei a venit darul, în locul jertfei celei de sânge, căreia i-se pune capăt prin jertfirea fiului D-zeesc, se institue jertfa cea fără de sânge. Și acum se ivesc noaue rugăciuni, noaue servicii divine mai sublime și mai corăspunzătoare principiilor divinului mel, consacrat pentru păcatele omenimei.

Între aceste servicii sfânta liturgie ocupă cel dintâi loc. Instituitorul acestui serviciu este însuși Mântuitorul Cristos. Dânsul l'a predat ucenicilor săi la cina cea de taină cu cuvintele: „Aceasta să faceți întru pomenirea mea.“ Apostolii primesc mandatul, îl îndeplinesc cu scumpătate, și înșuși predau rândueala noului serviciu atât cu cuvântul cât și cu pilda următorilor lor adevăți episcopilor, și totodată ei instituesc și tagma presbiterilor corăspunzătoare tagmei preoților legii vechi, apoi tagma diaconilor corăspunzătoare tagmei Leviților acelei legi. Aceste trei trepte formează ierarchia bisericească sau clerul.

În timp înmulțindu-se numărul creștinilor și funcțiunile serviciului bisericesc dobândind o mai mare întindere, s'au format treptele inferioare: a ipodiconilor, cetățitorilor și a cântărețitorilor. Aceste trei trepte se numesc și servitori bisericești, spre deosebire de servitorii din cler, cari se numesc și sfințiți servitori.

Cea mai înaltă treaptă între sfințiții servitori este treapta episcopescă. Episcopul nu numai că este cel mai înalt între săvârșitorii de cele sfinte, ci el e și supraveghietorul pentru nealterata con-

servare a dogmelor și a moralei creștine. De aci și numirea de episcop dela cuvântul grecesc episcopoin — a supravegeia. Prerogativele episcopului la serviciul divin sunt aceleași în fie-care biserică supusă păstoririi sale. Fără de dânsul nimenea n'are dreptul a lua asupra sa vr'o autoritate bisericească în eparchia sa; numai el poate nirotoni preoți, sfinți mir și antimisele. La serviciul divin el este conducătorul, având chiar și vestminte deosebite de ale presbiterilor și anume: sacos, omofor și mitră, apoi are dreptul a binecuvânta cu amendoaue mâinile, a binecuvânta cu dichierul și tricherul (feșce cu doauă și trei lumini) precum și a cumineca pe preoți și diaconi.

Ce privește numirea de arhiepiscop, mitropolit și patriarh, apoi toți aceștia au aceeași putere sacramentală, care o au și episcopii; sunt dar' toți egali între sine în privința puterii cheilor și a sacramentului preoțesc și se deosebesc numai prin anumite prerogative de onoare.

Preoții sau presbiterii ocupă locul al doilea între fețele sfințite. Între presbiteri încă se află numiri felurite fără putere deosebită sacramentală. Așa sunt: Archimandrit, protosincol, egumen și protopresbiter. Aceste numiri se dau în adevăr din partea episcopului prin anumite rugăciuni și trag după sine și unele drepturi, dar' totuși în privința drepturilor la serviciul divin între archimandrit, protosincol, egumen, protopresbiter și preoți nu există nici cea mai mică deosebire.

Numele de presbiter vine dela grecescul: presbiteros, românește înșămnează mai bătrân. De această numire se foloseau adese și episcopii. Numirea de popă derivă dela latinul popa-sacrificător, junghiător; ear' vorba sau numirea de iereu e grecescă și e identică cu vorba popă, având același înțeles. Această numire s'a dat preoților creștini după analogie, fiind și ei sacrificatorii jertfei celei fără de sânge a melului lui D-zeu. Cuvântul paroch vine dela vorba greacă: parochien-ada. De aci s'a format cuvântul parochie, înșemnând pe creștinii de sub îngrijirea unui preot, cari dădeau preotului o anumită plată pentru slujbele lor, și apoi cuvântul paroch, primitor de daruri.

Prerogativele preotului sunt: a administra toate tainele și ierurgiile, afară de cele ce se cuvin numai episcopului; a ispovedui, cumineca și îngropa pe parochienii săi; a propovădui cuvântul lui D-zeu între ei și a face multe alte servicii divine. Preotul binecuvântă pe popor cu o mână și împărtășește și pe diacon. Peste tot zis ori-ce sfințire trebuincioasă creștinilor o pot ei afla la păstorul lor, la preot, care a luat darul preoției din plinitatea darului episcopesc, și care este pus a fi totdeauna gata la ori-ce chemare a credincioșilor săi.

Cel mai de jos între sfințiții servitori este diaconul. Această numire vine dela cuvântul grecesc diaconoin- a servi. Ei erau îndatorați a servi meselor la început, apoi aveau datorințe a îngrijii de

văduve, de săraci și de orfani și a păzi ordinea în biserică. Mai târziu ei primeau jertfele aduse de creștini la altar. Duceau sfânta cuminecătură bolnavilor, și împărțiau creștinilor în scaune sfânta cuminecătură, ca nu venind la altar să se facă imbulzeală în biserică. După organizarea serviciului divin, diaconii au primit însărcinarea a ajuta pe episcopi și presbiteri în săvârșirea diferitelor servicii, dar' mai ales la sfânta liturgie.

Celelalte trei trepte inferioare adică: ipodiamonii, ceteții și cântăreții săvârșesc lucrările ce li s'a încredințază din partea episcopului și a presbiterilor. Aceștia precum am amintit poartă numele de servitori bisericestii.

Dintre sfinții servitori numai episcopul și presbiterul pot oficia singuri sfânta liturgie; diaconul însă nici la un cas. Arhiepiscopul poate și fără preoți sau diacon servi sfânta liturgie, căci el este izvorul sfinției preoțești, și el dă acel dar altora prin spiritul sfânt; de dorit însă totuși este, ca să funcționeze ca mai mulți preoți și diaconi, reprezentând pe Cristos cu învățaceii săi; sau în cas de lipsă, ba și cu un preot și un diacon; însă fără preoți și diacon nu poate hirotoni pe nimenea." (Direptarul împărătesc cap 51).

Am amintit cum-că Mântuitorul Cristos la cina cea de taină a instituit serviciul sfintei liturgii și cu acea ocaziune l'a predat Apostolilor. Unul din cei doisprezece apostoli anume Iacob, care a și fost primul episcop al cetății Ierusalimului, a fost autorul cel întâiu al sfintei liturgii; aceea-ce știm din canonul 69 al Sinodului al VI apostolesc. Această liturgie fiind de tot lungă, a eșit din us. Astăzi avem trei liturgii și anume a lui Vasilie cel mare arhiepiscopul din Chesaria Capadochiei, născut la 329 în orașul amintit. Acest dascăl mare al bisericii a studiat în Constantinopol și Atera, unde lega o mare amicitie cu Grigorie Nazianzanul. Reîntors acasă a profesat mult timp retorica, apoi s'a retras în singurătate trăind ca monach. Toată viața lui era ca fulgerul, ear' învățătura ca tunetul zice Grigorie. Pe lângă liturgie, care după propria sa mărturisire a prescurtat-o numai, a lăsat o mulțime de scrieri. Așadară liturgia lui Vasilie cel mare e o prescurtare a liturgiei apostolești, conformă cu cerințele timpului de atunci, are însă mare merit acest arhiepiscop căci el a scris mai întâiu sfânta liturgie, păstrându-se până pe timpul lui numai oral; cu drept cuvânt îl putem numi dar': cel mai mare organizator al cultului divin. Poporul l'a și iubit cu cea mai desăvârșită dragoste; aceasta o dovedește impregiurarea că la îngropăciunea lui mulți creștini au răposat în urma jerei, ce a cuprins inimile lor, după răposatul.

A doua liturgie o avem dela cel mai elocvent bărbat și părinte al bisericii dela Ioan Gură de aur, sau altcum numit Crisostom. Precum Vasilie cel mare a prescurtat liturgia apostolească, astfel și Ioan Crisostom a prescurtat liturgia sfântului Vasilie, ear' cea-

sta a făcut-o parte pentru-ca să aibă timp mai mult de-a predica, ori pentru-că prevedea ulterioara trândăvie a creștinilor. Ioan Gură de aur s'a născut în Antiochia din părinți de neam mare și creștini la anul 344. El a fost discipolul archimandriților: Melețiu, Diodor și Carteriu, al lui Livaniu și al filosofului Andragafiu. Elocvența lui îl înalță pe scaunul patriarhal din Constantinopol, dar' neplăcerea unora din cler pentru asprimea lui și deschilnit mânia împărătesei Eudocsia au scos pe acest mare arhiepiscop din scaunul său. El a fost exilat în Armenia la Culuz, unde a sosit după o călătorie de 70 de zile. În tot parcursul drumului spre exil l'au întimpinat episcopi, preoți și creștini cu lacrimi în ochi strigând: *mai bine să se întunece soarele, decât să tacă gura lui Ioan*. Cu toate acestea el a murit în exil. Cele mai prețuite scrieri ale lui sunt, afară de sfânta liturgie: *Tratatul despre preoție, providență, umilință și feciorie etc.*

A treia liturgie este liturgia celor mai înainte sfințite sau a lui Grigorie Dialogul, numită astfel pentru-că acest părinte a regulat-o așa după-cum se află azi. Cum-că liturgia celor mai înainte sfințite a existat și înainte de părintele Grigorie se vede acolo, căci sf. Vasilie face amintire de împărțășirea creștinilor Mercurea și Vinerea fără a se liturgisi; de aici e invederat cum-că creștinii se împărțășeau cu sf. taine cele mai înainte sfințite, încă și înainte de timpul lui Grigorie. La subînsemnarea II a canonului 52 al sinodului ecumenic al VI din pidalion cetim: „Insemnează că liturgia cea mai înainte sfințită nu este al lui Grigorie Dialogului, căci acela nu știa limba elinea că, după epistola 29 a cărții a șasa a lui, și căci în conscrierile lui aceasta nu se află. Ci este din vremile moștenitorilor apostolilor, după răspunsul 53 al lui Simeon al Tesalonicului. Și mai înainte de vremile Dialogului precum se arată din canonul 49 al sinodului din Laodicheia etc. etc.“

Dintre toate acestea trei liturgii în biserică noastră se usitează cu puține excepțiuni mai numai liturgia lui Ioan. Liturgia lui Vasilie se săvârșește la onomastica celui sfânt sau la ziua anului nou, în Duminicile postului mare — paresimi — afară de ziua de florii, apoi în ajunul botezului a nașterii și în ajunul învierii, precum și în Joia cea mare. Câte-odată când ajunul nașterii și a botezului cade în zi de Duminică, atunci în ziua de ajun se săvârșește liturgia lui Ioan, ear' în ziua sărbătorii liturgia lui Vasilie. În Vinerea paștilor sau în Vinerea-mare liturgie nu se săvârșește, numai la cazul când „Bunavestire“ cade în aceea zi, atunci săvârșim în ziua de Bunavestire, întempele-se în ori-ce zi a postului mare. Liturgia celor mai înainte sfințite se săvârșește în toate Mercurile și Vinerile din paresimi, apoi Luni, Marți și Mercuri în săptămâna patimilor.

Am zis cum-că Iacob Apostolul a fost cel întâiu autor al sfintei liturgii. Istoricii bisericestii pomenesc însă și de liturgia apostolului Marco în Alexan-

dria, de a lui Climent la Roma; a lui Ambrosie în Mediolan și alte liturgii în Spania, Galia și Armenia. Dintre toate acestea noi, precum am zis, folosim mai numai liturgia lui Ioan.

Ce privește timpul servirei sfintei liturgii avem de notat cum-că sf. liturgie nu se poate săvârși nici înainte de ivirea zilei nici după mează-zi, afară de liturgiile, ce se săvârșesc în ajunuri împreunate cu vecern'ea. Canonul 56 din Cartagena zice: „Liturgia să se serbeze, drept decisiunea adunării ecumenice din Nicheea, totdeauna naintea prânzului prin preoți ajunători.“

Cerințele canonice pentru săvârșirea sfintei liturgii sunt: antimisul, prescură, vin, apă rece și caldă, zase și odoare sfântite, vestminte bisericesti, cărți rituale, lumini, candelile și tămâie. Antimisul se sfințește de arhieru și se prevede cu moaște de ale sfinților. Cu antimis vechiu și rupt nu e ertat a liturgisi sub pedeapsa depunerei. Prescura trebuie să fie din grâu curat, făcută cu aluat, apă și sare. Vinul asemenea trebuie să fie curat de struguri; vasele sau odoarele sfântite sunt: po'irul, discul, steaua, cuțitul sau copia, lingurița și acoperemintele. Acestea se sfințesc de arhieru ori de preot, ear' învechindu-se trebuie îngropate la loc curat. Potirul închipuește paharul dela cina cea de taină; discul la proscomidie închipuește ieslea unde s'a născut Mântuitorul, ear' pe sf. masă locul unde s'a pus Mântuitorul după-ce s'a luat de pe cruce. Steluța înseamnă steaua, se s'a arătat la nașterea lui Cristos; ear' copia închipuește lancea, cu care unul din ostași a împuns coasta Mântuitorului pe cruce. Lingurița s'a introdus de I. Cristosom spre a se da mai cu înlesnire sf. cuminecătura credincioșilor. Acoperemintele de pe potir și disc închipuesc la proscomidie scutecele, cu cari s'a înfășurat pruncul Iisus, ear' pe sf. masă închipuesc joljurile, cu cari s'a învălit trupul Domnului, când s'a pus în mormânt; ear' acoperemintul cel mare numit a e r închipuește la proscomidie cerul, pe care s'a arătat steaua, ear' pe sf. masă închipuește peatra, ce s'a pus deasupra mormântului lui Cristos.

(Va urma.)

O carte folositoare.

În atelierul tipografic al „Tribunei Poporului“ din Arad a apărut în luna Octomvrie a. c. o carte de mare folos și îndeosebi pentru învățatori și învățătoare, de neapărată trebuință.

Este adecă valoroasa carte: „**Drepturile și datorințele învățătorilor (învățătoarelor) români**“, compusă de cunoscutul autor Dr. *Mihail Szabó*, inspector al comitatului Torontal, cere a avut fericita idee, de a scoate acum această lucrare importantă — într'o bună traducere românească, pentru-ca eu atât mai mult să poată avea folos de ea învățătorii români, de ambele confesiuni, dela școalele po-

porale elementare, superioare și preparandie, apoi elevii și elevele institutelor preparandiale și dela cursurile pentru asile de copii. Același bun serviciu îl face cartea aceasta și comisiunilor (scaunelor) școlare confesionale, preoților, direcțiunilor școlare, autorităților bisericesti și susțitorilor de școale, precum și inspectoratelor școlare confesionale și antistiilor comunale.

În traducerea românească, cartea se estinde peste 300 pagini, octav mare, țipar garmond și petit, ales și bine îngrijit.

Scrisă și compusă pe temeiul legilor și ordinațiunilor în vigoare, lucrarea aceasta, apărută acum în limba românească, este un manual de deosebită importanță, în care sistematic sunt espuse datorile și drepturile imbinat cu starea învățătorească, adecă toate acele cunoștințe trebuitoare, cari privesc pe învățătorii români nu numai în poziția lor de învățători, ci și ca particulari.

Peste tot — acest op al Dlui Dr. Szabó este un bun itinerar și un credincios și sigur povățuitor al învățătorilor și învățătoarelor române gr. or. și gr. cat. dela școalele populare elementare, superioare și civile, precum și tuturor acelora, cari din ori-ce punct de privire se ocupă cu cauza învățământului poporal.

Sunt expuse într'un complex organic toate legile, regulamentele, ordinațiunile, instrucțiunile, decisiunile și hotăririle de însemnătate principiară, cari sunt în vigoare până în ziua de azi, și sunt prelucrate astfel, că după fie-care paragraf sunt cuprinse în paranteze datul și numărul relative la paragrafi legii, la ordinațiuni, deciziuni ect., pentru-ca la moment și pe deplin să fie ori-și-cine orientat cu afacerile din chestie. O privire clară și lămurită poate să aibă fie-care din cartea aceasta despre toate blanchetele de administrare și de ținerea în evidență a cauzelor și a căror întrebuintare este obligatoare pentru fie-care om cu interes față de afacerile școlare.

Pot, prin urmare, să folosească cu bun rezultat cartea aceasta nu numai învățătorii în special, ci și preoții, autoritățile bisericesti și școlare, antistiile comunale, susțitorii de școale și de asile pentru copii, precum și părinții înșiși. În instituttele pedagogice, de ambele sexe, ea poate servi ca basă pentru învățământul organisator-școlar, ear' pentru absolvenții de preparandii, cari își încep cariera învățătorească, e un indispensabil călăuz în toată viața.

Legile referitoare la învățământul poporal-elementar, în cartea din vorbă sunt înșirate nu numai după titluri, ci sunt publicate și textual, putând învățătorii începători să afe și îndrumările necesare relativ la așezările oficioase școlare: redactarea de protocoale, de diferite rapoarte și esibite etc., ear' apendicele dela finea lucrării îl formează îndreptarul amănunțit și indiciile legilor și ordinațiunilor.

Peste tot, manualul voluminos al d-lui Dr. Szabó, „**Drepturile și datorințele învățătorilor români**“, așa cum ni-se presintă în traducerea sa corectă românească, — este o lucrare foarte bine venită și supli-

nește un gol simțit pe terenul învățământului poporal.

O recomandăm și noi cu toată căldura tuturor învățătorilor români din patrie și celor, cari se ocupă și se interesează de afacerile școlare.

Prețul unui exemplar e: **5 cor. 20 fil.** și se poate avea dela autor, **Dr. Mihai Szabó**, inspector regeșc în **Becicherecul-mare**.

*

De același autor au mai apărut, în mai multe ediții, și următoarele opuri maghiare: „*Drepturile și datorințele învățătorilor*”; „*Administrațiunea comunală a învățământului poporal*”; „*Evidența termenelor pentru agendele învățământului poporal*”; „*Despre asilele de copii*”; „*Administrarea afacerilor inspectoratelor regești*,” etc., cari toate au fost primite în general cu cea mai mare mulțumire și ca indispensabile călăuze în administrațiunea școlară.

Organizația școalelor noastre.

(Continuare și fine.)

9. Societatea față de interesele școlii.

Factorii chemați a promova interesele școlii sunt: familia, statul, biserica și societatea. Dintre toți factorii cel mai neinteresat pentru cultura neamului la noi, este societatea noastră.

Văzut-am în Austria reuniuni și cercuri culturale cu sublima menire de a aduna tace, daruri benevole, diferite obiecte și lucruri cari la aparență nu prețuesc atât (drențe, oase, capete de țigară ect), și care valorisate s'au folosit pentru procurarea de cărți, vestminte și chiar întreținerea băieților mai sârmani.

Oștenii luminei naționale românești luptă cu atâtea neajunsuri, cu lipsa totală de manuale și recuisite de învățământ și societatea noastră rămâne surdă la toate strigătele desperate al învățătorimei după ajutor. Cum vom lupta deci cu succes, încontra „întunecatului Satan”, după cum nimerit a poreclit Luther ignoranța, dacă ne lipsesc mijloacele neîncunjurat trebuincioase.

Societății române servească de model despărțământul Timișorii al Astrei, care și-a câștigat frumos titlu la recunoștința școlii române.

Propuneri:

În temeiul celor tratate, atrag atenția on. adunări asupra acestora:

1. Ven. Consistor să binevoască a dispune: On. preoțime, prin predici anume compuse — de bărbați competenți — să orienteze poporul asupra datoriei sfinte de a-și crește copiii în încrederea și rușinea față de societate, combătând totodată viciile și relele datini din familiile țeranului nostru.

Fie-care preot să fie obligat a veghea și a se interesa: ca copiii parochienilor săi să frecventeze regulat ș. bisericească și școala și aflând casuri de ne-

glijență, să chieме la sine prin cronicul bisericii pe cei renitenți și să-i dojenească.

2. Să se adscrie de merit osebit acelor preoți și învățători, cari în serile de earna și în Duminecile din post, vor ținea prelegeri poporului despre creștere și din diferite ramuri ale economiei.

3. Să iee dispozițiuni serioase pentru înființarea de: biblioteci pentru tinerimea școlară, pentru adulți și pentru corpul învățătoresc, în care scop să provadă în fie-care an ex offo o modestă sumă în preliminariile comunelor bisericesti.

Să compună un conspect nominal al celor mai bune opuri pentru fiecare bibliotecă, cari să se recomande spre procurare.

4. Să nisuiască, a trezi organele parochiale, la o rodnică activitate în interesul școlii.

5. Să facă propagandă între organele sale pentru înființarea de cercuri culturale în parochii, în cari atragându-se toate elementele, să se promoveze interesele școlii.

6. Să se elaboreze un plan corăspunzător cerințelor sanitare și pedagogice, pentru cvalificarea școalelor în viitor.

7. Pretutindenea sa dispună înființarea de fonduri pentru provederea elevilor sârmani cu cărți, îmbrăcăminte, și a școalelor cu recvisite.

8. Să se facă revisiunea planului de învățământ prin o comisiune din cei mai aleși profesori și învățători.

9. Să se străformeze ordul orelor conform necesităților poporului agricol.

10. Să se esopereze, ca corpurile legislative ale țarei să încredințeze pedepsirea părinților, cari nu-și trimit copiii la școala, unor oficianți responsabili, ceea ce este în interesul ameliorării frecvențațiunei școlare.

4. Să facă concurs cu premii pentru cele mai bune manuale, pe lângă observarea acestor recerințe:

a) autorilor, să li se deie termin de un an, spre a avea timp pentru lucrări;

b) comisia censuratoare — compusă din cei mai distinși profesori și învățătorii — să censureze opul în termin de un an, spre a avea ocașie a-și face esperiență, introducându l în școala, nu altcum și spre a-și face conștențios observările;

c) Manualele să apară cel mult până la finea lui Maiu, ca astmod corpul didactic să aibă posibilitatea de a-le studia și a se convinge: cari sunt mai conducătoare la scop.

12. Pe basa planului de învățământ de nou revisuit, să se compună un plan de lecțiuni bine în-tocmit.

13. Să se fac ilustrațiuni din istorie, geografie, istoria naturală, precum și modele de caligrafie.

14. În scopul promovării culturii continue a învățătorimei:

a) Să se edee o foaie pedagogică sub direcția

profesorului de pedagogie și sub redacțiunea unui comitet de învățatori ;

Foaia să se impună ex offo învățătorilor, de asemenea și colaborarea designând din timp în timp inspectorul pe câte un învățator, căruia i-se dă și tema ;

b) Să esmită în fie-care an câte 2 învățatori spre a cerceta cele mai renumite pedagogii și școale primare din Germania și Austria ;

c) În scopul perfecționării recvisitelor de învățământ, să se emită învățator, spre a studia expoziția permanentă de recvisite de învățământ dela institutul Sanet Andrá din Graz.

d) Să se premieze în fiecare an învățătorii mai zelosi cu opuri pedagogice de valoare ;

e) Să se angajeze dintre cei mai distinși învățatori în administrația și inspecția învățământului, ca referenți cercuali de școale ect. ;

f) Să se nisuească a amelioră poziția materială a statului învățătoresc, ear reducerea salariilor — începută pe aiurea — să se oprească cu cea mai mare stricteță.

15. Pentru a reinviă și regeneră corpul inspectorilor școlari :

a) Dela preoții aspiranți la protopopie, să se pretindă esamen formal atât din teoria cât și din practica pedagogică ;

b) Inspectorii școlari să se întrunească în conferințe didactice anuale, în cari să discute — sub conducerea profesorului de pedagogie — toate chestiunile pedagogice de actualitate, precum și toate reformele reclamate de pedagogia științifică.

16. Spre a regeneră învățământul, și spre a-l putea controlă mai nemijlocit, ven. consistor să institue un post de inspector general al învățământului din diecesă, care, nu din cancelarie, ci în mijlocul școalelor, să conducă școalele la prosperare și înflorire.

Urmând ăstmod vom regenera învățământul primar, și prin același, vom asigura viitorul națiunei.

Comloșul-bănățan, 1901.

Iuliu Vuia,
inv. dir.

Un manuscript dela Apostolul Petru.

În 1 Iulie 1879 murise în Ierusalim, în etate de 100 ani, un cerșetor cu numele Lore. Cu peste 50 de ani dela data morții, bătrînul își perduse graiul și trăia viața de sihastru, retras într'o speluncă de la marginea orașului. Poporul îl venera ca pe un sfînt. Neștiindu-se dacă are bătrînul rudenii, autoritățile au hotărît să îngrijească de înmormântarea lui și să ia în stăpînire eventualul rămas dupe el. Când comisiunea a intrat în speluncă, fosta locuință a bătrînului, la poalele muntelui Gethsemani, au aflat padimentul speluncei tapetat cu blăni de tigru, iar într'un unghiuleț sub blane, au aflat o

laudă de fer, mare și incuiată cu mai multe lacăte, în care erau tot felul de bani de metal, în valoare 200 de mii de franci, ear pe fundul lăzii învelit în pânză verde un papyr. La atingerea cu mîna pânza s'a prefăcut în pulbere. papyrul însă de și e foarte vechi, era destul de elastic și destul de bine conservat. Inceputul textului scris pe acest papyr cu litere roșii și în limba hebraică veche suna astfel : „Petru pescarul lui Iisus Fiul lui Dumnezeu, vestitorul evangheliei sale, către popoarele întregii lumi grăește la porunca și numele Domnului.“ Subscrierea e foarte clară și e următoarea : „Eu pescarul Petru în numele lui Isus hotărîtu-m'am la vîrsta de 50 ani să scriu cuvîntul iubirei. În a treia pască de la moartea învățătorului și Domnului meu Iisus Christos Fiul Păcii, în casa lui Beleri în apropiere de templul Domnului.“

Savanții Ierusalimului, după îndelungate studii, au ajuns la conclusionea că dintre scriitorii timpurilor mai nouă, nu ar fi în stare nici unul să scrie în o limbă ebraică veche atât de clară și cu atîta ușurință și cu atîta siguranță în întorsăturile anumitelor cuvinte. Societatea biblică din Londra încă a trimes o comisiune, ca să studieze manuscriptul, care a opinat hotărât că manuscriptul e original și e al însuși Apostolului Petru.

În răstimp s'au aflat și erezi ai cerșitorului Kore, cari cu nici un preț nu voesc să cedeze manuscriptul cu toate că societatea biblică din Londra le-a oferit pentru el 20.000 de lire engleze. Numai la atîta s'au învoit, ca societatea să ia de pe manuscript fotografia și să-l tradncă.

D I V E R S E.

* *Alegerea de protopresbiter* al tractului Vêrșeș (diecesa Caransebeșului) se va face în 26 Noemvrie (9 Decemvrie). Comisar electoral e dl Andreiu Ghidiu, protopresbiterul tractului Caransebeș.

* *Emigrările.* Guvernul țerii a compus un raport voluminos, foarte amănunțit, despre stările publice din țeară. E împărțit în trei părți. Partea primă face cunoscute diferitele lucrări ale ministeriilor, ear' în a doua și a treia parte se arată starea din anul 1900, pe toate terenurile vieții publice, precum mișcarea populațiunii, amintindu-se și emigrările și imigrările, apoi stările comerciale, industriale, de agricultură etc. La emigrări găsim trecute următoarele date autentice : În decursul anului 1900 au părăsit țeara pentru a-și căuta o patrie mai bună : 38.888 de cetățeni, împărțiți după naționalități astfel : Slovaci 14.170, Maghiari 9883, Nemți 4393, Croați și Sârbi 3928, Ruteni 3116. R o m â n i 3092.

* *Contra imigrării Evreilor.* Pentru a feri țeara de potepul imigrării Evreilor, deosebi a celor din România, guvernul inițiasc încă mai de mult tratative cu statele străine în obiectul oare-căror condițiuni pe lângă cari să se concedă Evreilor trecerea graniței. Terminate aceste tratative, ministrul de interne a dat zilele trecute un circular prin care dispune, că numei acelor Evrei din România să li-se permită a trece prin țeară, cari vor arăta că au pentru suportarea speselor de călătorie cel puțin

200 coroane cei sub 10 ani, ori dispun de un astfel de bilet de călătorie, estradat din partea oare-cărei societăți de transport, care le asigură pe întreg parcursul speșele de călătorie, de întreținere, eventual și de căutare medicală și de înmormântare.

Aeeste dispozițiuni s'au luat în vederea faptului că mulți Evrei se strecurau peste graniță sub pretextul că au să călătorească mai departe, dar' intrați odată în țeară se dădeau jos din tren pe la anumite stațiuni și rămăneau aici.

* *Din amănăntările lui Bismarck.* Profesorul Frederikseu publică într'o revistă danesă o epistolă a lui Bismarck scrisă în toamna anului 1862 lui Blixen-Elsøcke ministrul-president al Danemarcei, cu care era în bună prietenie. În 1862 ajunsese Bismarck ministru al Prusiei și — după cum dovedește epistola din cestiune — deja de pe atunci era hotărât să sfarme totul ce ar sta în calea unirii principatelor germane. Epistola conține în acest obiect următoarele; „Sunt ministru. Dacă scopul tău e să faci din Scandinavia o singură țeară, năsuința mea e să unesc Germania într'un imperiu; atunci vom lega apoi alianță scandinav-germană și vom fi așa de puternici, în cât vom putea stăpâni peste întreagă lumea. Suntem de una și aceeași religie, una ne este cultura, și nici limba nu ni-se deosebește mult una de alta. Spune însă compatrioților tăi, că de cumva n'ar voi o asemenea alianță, voi fi necesitat să mi-'i fac inofensivi, pentru-că nu voesc să am în dosul meu dușmani, cari să mă atace din dos în momentul când eu atac în altă parte.“

* *Cea mai scumpă coroană.* Regele Edward VII s'a hotărât să facă soției sale o prețioasă surprindere cu ocaziunea încoronării: a dispus să se facă pentru ea o coroană nouă, în care podoaba cea mai prețioasă și fără perechiă în toată lumea, va fi diamantul Kohinoor (muntele luminii), aflat înainte de aceasta cu 341 ani în minele de la Golconda, cari ajungând în posesia tezaurului regal era păstrat într'o sală cuirasată și păzit zi și noapte de o întreagă gardă. La început diamantul era de 800 carate, dar' prin ciselare a scăzut la 106½ carate. Și așa însă e cel mai mare și mai scump diamant dintre toate câte s'au aflat până acum; e cât un ou de găină și prețuește patruzeci milioane de coroane.

* *Dinosaurusul* a fost cel mai mare animal antidiluvial. Profesorul universitar Reed a aflat în vara trecută în o vale secată a râului Laranne din America scheletul unui dinosaur, care este lung de 40 metri, înalt de 10 5 metri și greu de 40 de miji metriche. Grumazul acestui colos a fost de 9 metri, ear' coada de 15 metri. Capul, în raport cu corpul a fost foarte mic. Osul cel mai mic din acest schelet abia îl poate ridica un om.

Cerculariu

către P. T. membri ordinari și ad hoc ai Sinodului protopopesc din tractul Aradului.

Cu convocare la însărcinarea primită dela Veneratul Consistor diecesan cu datul Arad 3/16 Noemvrie a. c. Nr. 7303, în consonanță cu dispozițiunea

§ ului 15 din Regulament pentru alegerea de protopresbiter și basat pe §-ii 42 și 51 din Statutul Organic, — prin aceasta convoc **Sinodul protopopesc electoral al tractului Arad** pe Joi, în 29 Noemvrie (12 Decemvrie) a. c., ora 9 înainte de amezzi la **sfânta bis. catedrală gr.-or. română din Arad**, pentru alegerea de protopresbiter în tractul Aradului.

Notificând această convocare tuturor P. T. membri ordinari și ad-hoc ai acestui Sinod protopopesc, invit pe toți și pe fiecare deosebi, să participe la actul electoral, căruia îi va premerge sfânta liturgie, imbinată cu chemarea Duhului Sfând.

Arad, în 14/27 Noemvrie 1901.

Ioan I. Papp m. p.
protosincol, comisar consistorial.

Avis.

„Calendarul“ diecesei Aradului pe anul 1902 a apărut de sub tipar și în câteva zile se va pune în vânzare și se va începe expedarea. Ca întotdeauna, astfel și acum, Calendarul nostru diecesan e compus cu mare îngrijire și conține material bogat, variat și foarte folositor pentru cărturarii noștri dela sate. Condeie distinse, amintim numele lui Ioan Slavici, și-au dat de astădată întâlnire în acest calendar. Avisăm despre aceste publicul cetitor, pentru-ca să grăbească cu comanda pentru calendar, ca astfel expedarea să se poată face fără întârziere. Comanda se fac la adresa „Administrația Tipografiei diecesane“ în Arad. Prețul Calendarului e 60 fil.

Concurs.

Se publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a vacantei parohiei de a III-a clasă din comuna Șuncușiu tractul Peșteșului (comitatul Bihor) cu termen de alegere 30 de zile dela prima publicare conform ordinațiunei Ven. Consistor gr.-or. din Oradea-Mare dtto 5/18 Noemvrie a. c.

Emolumentele sunt: 1) Dela 200 n-re de case câte una vică cucuruz sfărmat a 2 cor. 400 cor.; 2) Dela 200 n-re de case a 80 fil.; în bani gata 160 cor.; 3) Stolele usuete după calculul mediu alor cinci ani din urmă 200 cor.; 4) Una grădină 8 cor.; 5) grădina casei parohiale 8 cor.; 6) Congrua din vistieria statului la cei fără de 8 clase 257 cor., eventual 457 coroane la olaltă 1033 cor.

Cei-ce doresc a ocupa aceasta parohie sunt poftiți a-și trimite concursul lor scrisului în Lugașul-superior până la terminul sus amintit ajustate cu toate documentele prescise în regulamentul pentru parohii, și a se presenta în biserică de acolo în vre-o Duminecă ori sârbătoare pentru a-și arăta desteritatea în cele preoțești.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, protopresbiter.

În conformitate cu înaltul decis consistorial dtdo 24 Octombrie 1901 Nr. 7431/901, pentru îndeplinirea parochiei vacante, de cl. III din comuna **Ohaba-sârbească**, protopresbiteratul Lipovei se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu această parochie sunt: 1) Una sesiune parochială constătătoare din 32 jugere pământ parte arător parte fâneaț; 2) Casa parochială cu 2 chilii, apartinențele ei și grădină; 3) Birul usuat dela 170 N rii de casă, câte una măsură de cucuruz în boabe; 4) Stolele usuat la funcțiunile religioase; 5) Întregirea dela stat, după evalueațiunea alegândului paroch. Sarcinile (dările) publice are a le suporta preotul.

Recurenții sunt avisați ca recursurile lor instruite cu documentele de evalueațiune și adresate comitetului parochial din Ohaba-sârbească, până la termenul sus indicat să le subștearnă subscrierului protopresbiter în Lipova (Lippa), precum și pe lângă observarea dispozițiunilor § lui 18 din Regulamentul pentru parochii, a se presenta în vre-o Duminecă, ori sârbătoare în S-ta biserică din Ohaba-sârbească, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Ohaba-sârbească, 11/24 Noembrie a. c.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu mine: VOICU HAMSEA, protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea următoarelor parochii vacante de clasa a III-a din protopresbiteratul Tinca comitatul Bihor pe lângă următoarele dotațiuni:

I. Berechiu, 1) cvartir liber cu 2 chilii și o cancelarie, culina rece și o cămară, grajd cu două încăperi, cuptoriste, colnă mare cu o groapă de crompe și un loc lângă casa parochială; 2) Una sesiune de pământ arător; 3) Stolele îndatinat și statorite de comitetul parochial; 4) Patru jugere imaș în cel comun; 5) Întregirea statorită de înaltul guvern pentru preoții fără 8 clase în suma de 24 cor. 68 fil., respective 224 cor. 68 fil. Terminul de alegere **12/25 Decembrie a. c.**

II. Forosig, folosirea pământului, birului și stolelor parochiale și întregirea statorită de înaltul guvern pentru preoții fără 8 clase în suma de 529 cor. 70 fil., respective 729 cor. 70 fil. Terminul de alegere **13/26 Dec. a. c.**

III. Hodiș, 1) folosirea casei, pământului, birului și stolelor parochiale și întregirea statorită de înaltul guvern pentru preoții fără 8 cl., în suma de 459 cor. 52 fil., respective 659 cor. 52 fil. Terminul de alegere pe **13/26 Dec. a. c.**

IV. Tinca, folosirea casei, pământului, birului și stolelor parochiale și întregirea statorită de înaltul guvern pentru preoții fără 8 cl. în suma de 321 cor. 16 fil., respective 521 cor. 16 fil. Terminul de alegere **14/27 Dec. a. c.**

V. Valea-Mare, folosirea pământului, birului și stolelor parochiale și întregirea statorită de înaltul guvern pentru preoții fără 8 cl. în suma de 574 cor., respective 774 cor. Terminul de alegere pe **14/27 Decembrie a. c.**

Se observă că dările publice le vor solvi respectivii preoți aleși.

Recurenții la vre-una din aceste parochii, recursurile lor ajustate cu Testimoniu clerical și de evalueațiune, le vor adresa comitetului parochial respectiv, și le vor subșterne cel mult până în ziua de 11/24 Dec. a. c. subscrierului în **Méhkerék u. p. Kőtegyán**, și se vor presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în biserică din respectiva comună spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Micherechiu, 5/18 Nov. 1901.

Nicolae Rocșin,
protopop.

În virtutea ordinațiunei Veneratului Consistor eparhial de sub Nrul 2900 și respective Nr. 5779 din 1901 prin aceasta se escrie concurs pentru parochia din **Șeitin** vacantă după răposatul preot, Teodor Popoviciu, cu termen de **30 de zile**, dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: una sesiune parochială comasată, birul preoțesc conform usului și venitul ștolari, cari toate laolaltă tieac peste suma de 1600 cor.

Recurenții la această parochie își vor înainta suplicile lor de concurs adresate comitetului parochial subscrierului, instruite conform prescriptelor Statutului organic § 13 și a Regulamentului pentru parochii § 15 lit. a în termenul concursului și sunt datori a se presenta în sfânta biserică din Șeitin în vre-o Duminecă sau sârbătoare, pentru a-și arăta desteritatea în cântare și oratoria bisericească.

Arad, la 2/15 Ooembrie

Iancu Ștefănuț, m. p.

adm. ppresb.

—□—

Pentru îndeplinirea parochiei vacante de a III-a clasă **Chișlaca** conform ordinațiunei Ven. Consistor din Oradea-Mare de sub Nr. 1483/B a. c. se publică concurs cu termen de alegere în **2/15 Decembrie a. c.**

Beneficiile împreunate cu acest post constau din următoarele: casa parochială acomodată cu supra-edificatele economice de lipsă, pământ parochial de 18 cubule sâmnătură, competența de pășunat și pădure 4/8 sesiune, dela 160 numere de case câte o jumătate măsură cucuruz, ștolele îndatinat; ear ca întregire a dotațiunei din vistieria statului, pentru cei fără VIII. clase 120 cor. 10 bani, respective 321 cor. 10 bani.

Reflectanții la acest post sunt poftiți, ca până în ziua alegerii suplicile lor provăzute cu documentele recente și adresate comitetului parochial din Chișlaca, să-și le înainteze la subscrierul în **Giriș (F.-Győrös) u. p. Tenke**, având totodată cu observarea strânsă a §-lui 18 din Reg. pentru parochii, în cutare Duminecă ori sârbătoare a-se presenta la s biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu mine: PETRU SERBU: m. p. protop.

—□—

Pe baza dispozițiunei Ven. Consistor gr. ort. român aradan de sub Nr. 4423 din 1901, se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei vacante din comuna **Dumbrava** și filia Rostoci, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foia „Biserica și Școala.” Dotațiunea acestei parochii se compune: din bir și stole preoțești prețuite în suma de 117 cor., ear întregirea dotațiunei preoțești din vistieria statului, pentru preot fără 8 clase s'a pus în curgere în suma de 483 cor., respectipe 683 coroane.

Recurenții sunt avisați a-și trimite recursurile adresate comitetului parochial din Dumbrava și filia Rostoci, ajustate cu documentele prescrise pentru parochii de a III. clasă subscrierului protopresbiter în **Hălmagiu (N.-Halmagy)** până la termenul susindicat, ear până la alegere pe lângă observarea §-lui 18 din Regulamentul congresual pentru parochii, a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s-ta biserică din Dumbrava spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu mine: IOAN GROZA, m. p. protopresbiterul Hălmagiului.

—□—